

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Quid nunc?

— De un preot dela sate. —

De câteva luni de zile încoace, de când pertractările între contele Tisza și comitetul nostru național au luat formă de tot serioasă, ca toată lumea, așa și noi, preoții dela sate, am început a răsufila mai ușor. O flacăra a nădejzii a licărit în sufletele noastre, pentru că vedeam în tratativele aceste semnul îndreptării în spre mai bine a sortii neamului nostru și a ameliorării situației cu adevărat triste a noastre, a celor ce muncim la sate: preoți și dascăli deopotrivă!

Am nădăduit tare, că se va face împăcarea și prin asta se vor pune capăt multelor lovituri ce ni-se dau nouă, preoților și dascălilor, cari noi le simțim foarte tare, căci sufer împreună cu noi femei și prunci — și cari — nu le putem repara, pentru că aceia cari vreau să ne fie de ajutor nu ne pot fi, iar cei cari ar putea — nu voiesc decât cu umilirea noastră. E vorbă de perzeuțiile din partea administrației, atât cu ocazia alegerilor cât și afară de ele, cari toate-toate pe noi ne ating și personal — și cari pe noi ne fac să suferim atât de mult.

În acelaș timp însă am privit cu multă încredere munca comitetului, convinși fiind, că acest comitet numai spre binele neamului va lucra — cumpănind toate împrejurările va primi sau va respinge pacea oferită, după-cum o vor afla spre folosul ori spre paguba neamului.

Acuma am ajuns la actul al cincilea. Rezoluția imanuată contelei Tisza o cunoaștem cu toții. Și cunoaștem și vorbirea lui Tisza din ședința de Vineri (20 Faur),

acest *glas de sirenă*, care în mare parte e adresat nouă Românilor, și în special preoților și dascălilor dela sate. Să spunem ce-i drept: suntem mândri de hotărîrea frumoasă, deamă, a comitetului național. Și suntem datori cu recunoștință membrilor acestui comitet pentru ținuta lor bărbătească: s'au făcut cu adevărat vrednici de recunoștința posterității.

Această mândrie însă nu-i de ajuns: ci trebuie să ne trezim din beția acestei netăgăduite invingeri morale. Da, pentru că acuma se impune cu imperiositate întrebarea: quid nunc? E o întrebare cu mult mai serioasă decum își poate cineva închipui și răspunsul și-l așteaptă cu mare grabă. Iată de ce:

Înainte de toate nu-i eschis ca după acest eșec să se înceapă din nou era prigonirilor partidului național român. Era prigonirilor naționale, a căror martiri vor fi în cea mai mare parte preoți și dascăli români, cari vor fi atăcați în existența lor. Se vor închide școli iarăși, făcând să sufere poporul dela sate. Toate aceste vor face pe mulți să-și piardă răbdarea și — nădejdea, și vor face pe mulți să întoarcă spatele partidului național. Acesta e un lucru pe cât de trist, pe atât de adevărat. Afară de un singur caz. Afară de cazul că partidul național s'ar pune serios pe lucru și ar duce la îndeplinire organizarea cea atât de mult dorită, atât de mult promisă și atât de mult așteptată.

Să spunem adevărul: a lupta, a te expune primejdiilor, numai într'o oaste bine organizată se poate. O bună organizare îmbărbătează pe luptători, le insufflă curaj, le îndulcește suferințele și îi ferește de desnădăjduire.

Organizarea se impune și din alt motiv: *glasul de sirenă al lui*

Tisza, glasul acesta dulceag, lingușitor, amestecat atât de des cu numele lui Mangra. Acest glas de sirenă pe Mangra îl va pune în mișcare cu toată compania lui. Concesiunile de dubioasă valoare puse în prospect de Tisza, vor fi o armă puternică în mâna mangriștilor, cari cu ajutorul acestora ușor vor putea desarma pe mulți: pe cei slabi — și pe cei nemulțămîți cu situația actuală a partidului nostru național. Între preoți și dascăli așisderea poate să-și găsească mangrismul aderenți mulți: prin aceștia apoi nesmintit va fi aruncat în brațele mangrismului și poporul! Aceste trebuie prevenite!

Cum să fie organizarea? Aceasta să o facă cei chemați, poate conferența națională, care n'ar fi păcat să se convoace cât mai îngrabă. Această organizare eu cred că numai atunci va fi ducătoare la scop, dacă pe urma ei se va ști despre fiecare Român, ori cel puțin despre fiecare intelectual, că: *este sau nu* membru al partidului național român? Dacă se va face cu puțință ca la fiecare ocaziune (alegeri de deputat, congregaționale, comunale etc.) să se deie la timp cuvântul de ordine, ca să nu se mai întâmple lucruri de cari s'au întâmplat în trecut, că pe unele locuri se organizau și Românii după ceasul al 11-lea, făcându-se de răsul contrarilor etc.

Cu un cuvânt răspunsul la întrebarea: quid nunc? — numai unul poate fi! Organizare, serioasă organizare! Fără această organizare ne vom trezi peste câțiva ani că vom fi siliți să decretăm din nou pasivitatea, — deastădată pentru ca să ascundem dinaintea lumii adevărul, că — partidul nostru național nu mai există!

Casa magnaților, în ședința ei de Joi a luat sub dezbateră chestia împăciuirii româno-maghiare. A vorbit întâi contele Iuliu Károlyi, interpellând pe contele Tisza, și arătând câte primejdii invoalvă concesiile acordate Românilor.

Contele Tisza a răspuns, arătând, că *presa* e de vină pentru știrile greșite ce s'au publicat, exagerând intenționat informațiile. Nu este a se atribui de altcum presei o înșămănătate mai mare — a încheiat contele Tisza.

Casa magnaților a luat la cunoștință răspunsul contelui Tisza cu majoritate de voturi.

In aceeaș chestie va interpela și contele Francisc Vigyázó.

Tratatativele româno-maghiare în dietă.

Vorbirea contelui Tisza.

(După notele stenografice).

(Continuare).

Chestiile de instrucție.

Cea mai mare parte a chestiilor se referă la lucrurile împreunate cu școala și biserică. Întâiu de, toate au cerut cu tărie respectivii domni *revizuirea legii de instrucție din 1907*. În multe privințe au socotit [vătămătoare atât dispozițiile legii cât și mai ales praxa care s'a dezvoltat pe baza legii. — Guvernul mult și-a bătut capul, oare să se ocupe cu revizuirea acestei legi: da sau ba? Deși are legea unele dispoziții, cari nu le ținem destul de norocoase, deși, dacă nu ar fi legea, și am putea vorbi azi de lege ferenda, poate că altcum am face unele dispoziții, după o cumpănire serioasă a chestiei

am enunțat, că *nu suntem aplicați la revizuirea acestei legi*. (Aprobări). Am făcut-o aceasta mai ales pentru că și așa ținem la dispozițiile acestei legi, cari fac să se valideze și pe terenul dreptului disciplinar inspecțiunea mai intensivă a statului, aceste le aprobăm, dela acestea nici așa nu ne-am abate. Astfel, ceea ce au excepționat mai tare bărbații de încredere ai partidului român, acele dispoziții nici așa nu le-am schimbat. Natural însă, că de aceste dispoziții nu mai este lipsă în viața practică în minutul, când încetează acele nizuințe contrare politice, cari necesitează aplicarea acestor dispoziții. (Vii aprobări în dreapta). În chestia școlilor confesionale așadar ne-am silit să convingem pe bărbații de încredere, că interesele lor juste pot fi apărute și în cadrul legii pe lângă aplicarea ei corectă, și că o parte a nedumeririlor și ofenzelor sulevate de ei nu sunt produse de lege. Din acest punct de vedere poftiți și judecați chestiile specificate ce le voiu citi acum, al căror complex fundamental — să zic așa — li-l-am dat stimaților domni cu cari am portrăctat, încă la începutul lui Ianuarie, și după aceea iar le-am mai dezbătut dela început până în capăt, așa că într'o notă de mai târziu se cuprind acele specificări mai amănunțite, cari le-am dat după aceea la unele chestii. Acum voiu citi după cum urmează singuraticile chestii, din aceste două note, din aceste două pro memoria, păreriile mele privitoare la acele chestiuni.

În ceea ce privește școlile confesionale, după cum am zis, am respins chestia revizuirii legii, dar am făcut următoarele declarațiuni: (citește) „La școlile confesionale se va feri guvernul de astfel de proceduri, cari ar periclita fără cauză suficientă și fără necesitate existența școlii confesionale și că va aplica cu toată obiectivitatea și bună-

voia dreptului disciplinar ce li este asigurat în art. XVII. al legii din 1907 față de școli. Cât privește dorința de a modifica legea, aceasta parte e superfluu, pentru că art. XVI din 1913 scoate din vigoare alineatul al treilea din secțiunea a doua a articolului, în urma cărui lucru aplicarea provizorie de învățători necvalificați nu se lovește cu legea; iar vigoarea secțiunilor 28 și 29 în înțelesul dispozițiunii legii a încetat deja cu finea anului 1912. Inspecția statului, ingerința și dreptul de inspecție câștigat prin ajutorul de stat, precum față de orișicare școală confesională, guvernul trebuie să și-l mențină și față de școlile românești, căci fără îndoială, cât ce se vor stabili relații pacifice, oricare guvern le va aplica cu cea mai mare bunăvoiață. Guvernul își va da silința, ca în astfel de locuri, unde cercetează în număr mare copii de altă confesiune cu limba maternă maghiară școli populare confesionale cu limbă de propunere română, să se îngrijască conform cerințelor lor culturale de ridicarea de școli de stat, din care cauză dispoziția dificultată a secțiunii 18 rămâne fără obiect“.

Conform secțiunii 18, dacă dintre copiii, cari cercetează școala 20% sunt maghiari, instrucția trebuie făcută în două limbi, ceea ce înșamnă, că nici una nu se poate instrua cu succes, iar dacă sunt mai mult decât 50% maghiari, limba de propunere se schimbă în maghiară. Eu cred, că în astfel de locuri unde sunt atâta copii maghiari, și din punctul de vedere al politicii culturale maghiare e mai corect a ridica școala de stat, și în schimb e de prisos a lipsi pe români în școala de limba lor maternă.

(Cetește): „Al doilea alineat al acestei secțiuni peste tot nu are acel înțeles, că unde a încetat o școală nemaghiară din ori-

FOIȚA.

Carmen Sylva.

(Continuare).

La trei ani după primirea tronului principatelor unite adevă în 29 Aug. 1869 tinerul principe pleacă din țară spre ași vedea familia și a vizita pe câțiva suverani, între cari și pe împăratul Napoleon al III. În cursul acestei călătorii întâlnește pe prințesa Elisabeta de Wied la un concert în Colonia și în 16 Octomvrie o logodește fiind de față și Ioan Strat, agentul diplomatic al României la Paris. Din acest prilej, principele Carol scrie către presidentul consiliului: „Mă simt deci fericit astăzi că pot se dau poporului meu o cheazășie pentru ordinea și stabilitatea de care are atâta nevoie, vestindu-i sărbătorirea logodnei mele cu principesa Elisabeta de Wied, născută la 29 Decemvrie 1843.

Căsătoria s'a făcut cu mare pompă la 15 Noemvrie 1869 în fața membrilor familiei Hohenzollern și Wied, în castelul Neuwied, fiind de față Vasile Boerescu, ministrul justiției și Ioan Strat.

La 18 Noemvrie prin Viena și Pesta își ia drumul spre România, și dacă astăzi pământul german n'a pierdut pentru Carmen

Sylva nimic din farmecul său, dacă dânsa a rămas: „o fică a solului renan“, Maj. Sa regina Elisabeta s'a datat nouii sale patrii cu atâta abnegațiune și cu atâta devotament încât a devenit cu mintea și cu sufletul cea mai nobilă și cea mai ilustră dintre Române.

La 22 Noemvrie intră în țara Românească pe la Turnu Severin. Calea dela Turnu Severin și până la București a fost o cale de triumf. Pretotindenea sunete de clopote, urale și entusiasm. Toate aceste sincere manifestații de iubire mișcă adânc inima emoționantă a tinerei prințese. — Din acest moment ea devine a țării, și să dedică cu totul binelui și fericirii acestei țări. Cu intrarea Reginei Elisabeta în țara românească, să începe seria fără sfârșit a actelor sale de binefacere. Iată cum consfinții ziua sosirii sale în București: „Dle Prezident. Adânc mișcată de simpatice primire al cărei obiect am fost din partea națiunii române, și doritoare a consacra memoria zilei intrării mele în capitală, pun la dispoziția Dstre 10 mii franci, rugându-vă să binevoiți a afecta procentele lor, la formarea unui mic dar pentru 8 fete sermane, din care 4 din București și 4 din Iași, pentru ziua aniversară de 12 Noemvrie.“

Abia intrată în țară regina Elisabeta câștigă simpatiile tuturor. Și oare se putea altcum. Se putea să nu fie iubită de toți aceea scumpă domniță, care deși străină de

obârșie, a știut să se identifice într'un mod atât de norocos și fericit cu aspirațiunile neamului românesc. — E de față la toate actele mari alături de augustul ei soț: la deschiderea corpurilor legiuitoare, la inaugurarea universității din București. — Dar, cea mai de căpetenie preocupare a tinerei domnițe a fost chestiunea educației femeii. Ia sub a sa înaltă ocrotire asilul Elena Doamnă, cere sprijinul damelor din țară, îl adaptează și înzestreașă cu toate cele necesari. Vizitează diferitele institute de educație a copiilor și școala centrală de fete. —

În anul următor (1870) 8 Septemvrie o mare bucurie s'a reversat asupra tinerei familii princiare. — Carmen Sylva a devenit mama unei frumoase princese, pe care au botezat-o cu numele de *Maria*, în palatul dela Cotroceni, reședința de vară a principilor. Nașterea drăgălașei copile — aduse familiei domnești o mare fericire. — Mai ales doamna gusta cu nespusă plăcere bucuria de a fi mamă. Un echou al acestei bucurii este duioasa poezie „Mamă“, pe care îmi iau voia să-o reproduc în întregime.

„Cuvânt mai drag, mai dulce nu-i
În dragul grai al omului
Ca, mamă!

Atât de adânc și atât de blând,
Nemăiestrit — și plin de gând
Ca mamă!

și ce cauză, nu s'ar putea ridica din nou iar o școală confesională cu aceeași limbă de propunere. Legea nu atinge dreptul forurilor bisericesti române cu privire la aceasta, guvernul îl recunoaște cu bunăvoință". Așadar acea secțiune spune, că în școala unde limba de propunere s'a schimbat în cea maghiară, școala aceasta nu mai poate avea limba de propunere nemaghiară. Aceasta nu înșamnă, că unde a încetat școala confesională, mai târziu schimbându-se împrejurările și ridicându-se altă școală, să nu poată fi cu altă limbă de propunere, dacă acolo limba maternă e alta.

(Cetește): „Secțiunea 19 în general nu zice că obiectele înșirate acolo să se propună ungurește — aceasta a fost o neînțelegere — ci cere ca și aceste, ca și limba maghiară, să fie propuse după planul oficios iar întru cât s'ar aduce obiecțiuni juste și obiective în contra planului, guvernul e gata a le supune unei cumpăniri cu toată bunăvoința. Din punctul de vedere al întregirii salariului învățătorilor școlile cu limba de propunere română se împărtășesc de aceeași tratare, atât referitor la statorirea sumei, cât și la modul întregirii salariului. În privința aceasta nu poate face excepție guvernul nici cu școlile românești în procedura de până acum”.

De sigur știți, e de prisos să ne mai trecem vremea cu explicări, că în unele cercuri confesionale de mulțori se exprimă dorința, ca aceste întregiri să se dea forurilor bisericesti și acestea să le împartă. Tot sistemul nostru nu se bazează pe principiul acesta ci pe acela, ca atât întregirile preoților cât și ale învățătorilor precum și cvincvenalele etc. să se dea personal; dela aceasta nici acum nu suntem aplicați să ne abatem. (Aprob. la dreapta.)

Apoi zicem (cetește): „Inspekția în

școlile populare confesionale trebuie se o facă inspectorul de stat și cel confesional, fiecare în sfera de activitate proprie dar e tare de dorit, ca aceste foruri, unde numai se poate să-și împlinească misiunea în bună înțelegere și sprijinindu-se împrumutat, iar guvernul se va îngriji cu toată puterea să pună astfel de inspectori, cari au simț și față de instrucțiunea românească”. (Aprobări la dreapta.)

În consfăturile ținute în decursul lui Ianuarie și în zilele prime ale lui Februarie s'au limpezit unele chestii mai amănunțit. Notițele mele despre acestea sunt următoarele (cetește): Pentruca în lipsă de învățători să nu înceteze prelegerile la școlile confesionale, ministrul de culte și instrucțiune pe baza legii și în cazuri motivate cu obiectivitate va permite să fie mai mulți ani învățător provizoriu în oficiu de învățător ordinar, aceasta se înțelege de sine.

Apoi s'a adus în discuție chestia, că în comune sărace în multe cazuri se închid școlile pe motivul, că nu e corăspunzător edificiul școlii, iar locuitorii satului respectiv nu și-ar putea ridica edificiu mai corăspunzător decât cu greutate peste măsură de mare. Trebuie să notez, că din viața administrativă ce se practică, ne-am convins, că de fapt în multe cazuri s'a întâmplat lucrul acesta, ne-am convins, că pe motivul de-ași ridica școli comunale, unele comune au fost obligate la astfel de edificari costisitoare, cari într'adevăr ar duce la ruină comunele respective.

Iuliu Gneth: Este și arunc de 700%!
Stefan Tisza ministru prezident:
de 200 sau 700%?

Iuliu Gneth: de 700%!
Stefan Tisza ministru prezident:
Chiar de aceea, fiindcă de un arunc de peste 200% am auzit și eu. Abstrăgând

dela toate e așadar datorința elementară a forurilor guvernamentale, și în privința aceasta prietinel meu, dnul ministru de culte și procedează cu toată energia, fără considerație, că ce limbă este în cutare ținut — să se pună capăt faptului, că comune sărace să se îngreuneze peste măsură cu edificări luxoase. Referitor la asta, cu conștiința liniștită am putut spune, că (cetește): „Secțiunea 27 a art. XXX a legii din 1866 referitoare la edificiile școlare se va aplica în mod echitabil și pentru ca să se încunjure încetarea instrucțiunii, se va permite provizoriu și folosirea localităților mai puțin corespondătoare. Se înțelege de sine, că edificiile în decadere, periculoase pentru viața și sănătatea copiilor, nu se pot folosi pentru scopurile școlare, la ridicarea edificiilor nouă pretensiunile ce trec peste necesar, cari scumpesc edificarea vor fi delaturate, la școlile sătești se vor statori pretensiunile ținând seamă de aceste puncte de vedere. Dispozițiunea secțiunii 9 din art. XXVII al legii din 1907, în înțelesul căreia limba maghiară trebuie astfel propusă, încât copiii nemaghiari la finea anului al 4-lea de școală să-și poată exprima la înțeles cu vorba și în scris cugetele în limba maghiară, nu se va interpreta trecând peste textul legii în felul acela, ca să se pretindă dela un copil de etatea aceea exprimarea în ungurește a unor idei, cari trec peste cercul lui de gândire, și nu se va pretinde o exactitate, care întrece dezvoltarea generală intelectuală a unui copil de etatea aceea. În locurile unde sunt maghiari resfrăți se va lua dispoziție pentru instruirea copiilor maghiari prin ridicarea de școli de stat, sau se vor lua alte măsuri, și astfel rămâne fără obiect îngrijirea aceea a românilor, că pe baza secțiunii 18 luându-se în considerare școlarii maghiari, școală con-

Au cine-i dă atât fior
Când prunci cu gurile bujor
Zic: mamă?

De vină-s obrăjorii plini?
Ori ochii dragi —, că din lumini
Răd: mamă?

Ori-cui i-a fost odată spus —
Eu nu-i știu cinste mai presus:
E mamă!

Iar cui s'a stins, și-i duce dor —
Pornească-și plânsul ochilor —
Plângi — Mamă!...

Dar fericirea nu e statornică nici chiar la curțile domnești. Prințesa drăgălașă și inteligentă, copilă resfrătată și adorată a locuitorilor din București în vrăstă de 4 ani la 9 Aprilie 1874 — în Sâmbăta Patimilor moare de scarlatină.

„Ah — dacă ar fi trăit — scria îndurerata mamă — câte lucruri poate nu s'ar fi întâmplat”. — Țara întregă împărțită jalea familiei domnești. Pe crucea ridicată deasupra mormântului său dela Cotroceni, fu săpată inscripțiunea din Evanghelie: „Nu plângeți, căci nu e moartă, ci numai adormită!”

Sub impresia acestei nemărginite dureri scrie Carmen Sylva semnificativa poezie *Dâmbovița*

„Dulce e și fermecat — Dâmboviță apa ta —
Celce te-a băut odată — Vecinic tot la tine
[ar sta —
Am beat din tine poate — Prea cu mare
[drag și eu, —
Că, 'ngropi în tine toate, — Vieața și no-
[rocul meu —
M'ai legat tu dulce nume, — De al tău mal
[tu mai legat, —
De când doarme — aci 'ngropat — ce am
[avut mai drag pe lume.

Pierzându-și odorul Regina poetă sdorbită de durere își caută alinare pribegind prin țări străine. Reîntoarsă la Sinaia regăsește la fiecare pas, la fiecare colți al mănăstirii și al Palatului suvenirul copilei adorate.

Singura-i mângăiere e lucru, împărțindu-și vremea între poezie, pictură și muzică și mai pe sus de toate în alinarea năcazurilor celor suferinzi și lipsiți. — Aceasta virtute e una din cele mai distinse, pe care Regina poetă o practică neînterupt.

În războiul din 1877—78 pe când domnitorul cucerea pe câmpiile bulgărești coroana regală, care încurund era să fie făurită din tunurile luate la Plevna, M. S. doamna Elisabeta câștiga pentru vecie inimile supușilor săi prin devotamentul fără margini ce arăta în acele vremuri grele și solemne ale istoriei moderne a țării românești. Prin spiritul său de inițiativă și de stăruință isbuti să adune în jurul Tronului multe și felurite ajutoare din toate treptele

societății și se întrebunțeză această sumă de energii și sprijinul material al celor bogați pentru a alina suferințele răniților. Să formează comitete sub înaltul ei presidiu, chiar și în sala Tronului adună damele la un fel de clacă pentru obiecte de pansamente. Merge prin spitale, asistă la operații, incurajează pe cei loviți de soartă, mângăie și varsă balsam vindecător preotindenea. — Ridică pe cheltuiala ei 2 spitale de câte 100 paturi în curtea dela Cotroceni, devine aceea, ce de mult visa „Mama Patriei”, cântată de însași regina poetă:

Și dacă atâtea milioane te socotesc și-ți
strigă mamă
Și'n vreme de cumpănă și jale la tine aleargă
[după scut,
Amarul vieții și suspinul tu cată să le iei
[în samă
Și fără mângăiere 'n vieață tu n'ai o clipă
[de pierdut.

Și de fapt Carmen Sylva consequentă acestor mărturisiri o clipă n'a pierdut să dea dovezi din belșug de altruismul cel mai nobil jertfind tot pe altarul acestei nobile porniri. Atâtea sunt amintirile trecute în legende, cari s'au plasmuit în jurul nobilei Regine pe aceasta temă, încât s'ar putea scrie o carte întregă. Cadrele înguste a unei conferențe ne dispensează dela amănunte.

(Va urma.)

Prof. G. Procop.

fesională cu limba de propunere maghiară se va schimba în școală cu limba de propunere în parte sau cu totul maghiară". Aceasta-i repetiția lucrului ce l-am spus... „La acele școli confesionale, despre cari s'a dovedit îndeajuns, ca la timpul său, prin tragerea pe sfoară a comunei bisericesti s'a schimbat limba de propunere română în maghiară, violația făcută în modul acestase va sana".

Ni-s'a adus la cunoștință anume, două sau trei cazuri, în cari, ducându-se în răstăcire conducătorii bisericii cari nu știau scrie și ceti, i-au făcut să primiască o declarațiune, fără să știe ce conține, și în această declarațiune se cuprindea, că ei transformă școala în școală cu limba de propunere maghiară. La asta au răspuns, unde pot dovedi, că factorii competenți au fost seduși în modul acesta neiertat, nu e nimic mai simplu, decât repararea faptului. Deciziunea adusă conștient la timpul său, în înțelesul dispozițiunii clare a art. XXXVII din 1907, a posteriori nu se poate schimba și starea de azi cu privire la limba de propunere maghiară rămâne în vigoare și pe mai departe".

Mi-au obiecționat și o ofenză detaliată, că, mă rog să-mi dați voie să spun toate amănuntele, cred, că e mai corect (Aprobări) — în cazul acesta devine vacant un post de învățator, la școlile confesionale, în concurs se publică ca întregire de salariu, adică ajut de stat, atâta cât a primit antecesorul, apoi după câțva timp pe pretext real, obiectiv se amestecă în afacerile școlii ex. pentru echipare, pentru edificiul necorespunzător, și pe baza concursului este deobligat față de învățator, căruia, în urma detragerii ajutorului de stat, din putere proprie, cu greutate colosală, care, de multeori cauzează nimicire totală materială, trebuie să-i dea din al său întregirea salariului.

Cu privire la asta am aflat o deslegare practică foarte simplă, anume: „Dacă o stațiune de învățator s'a bucurat mai înainte de ajut de stat, și prin depărtarea învățatorului a devenit vacantă, susținătorul de școală în înțelesul alineatului din urmă al secțiunii 15 a art. XXVII din legea dela 1907, pentru statorirea condițiunilor obiective ce se recer la ajutorul de stat, să recurgă mai întâiu la ministrul de culte și instrucțiune publică și dacă ministrul constată existența condițiunilor obiective, atunci la denunțarea învățatorului, numai persoana lui formează obiectul incvizității. Pe lângă astfel de procedură prevenientă se poate încunjura faptul, ca detragându-se ajutorul de stat, să cadă pe comuna bisericască o greutate insuportabilă. Adecă comunele să clarifice chestia, că oare este vre-o piedecă la conferirea ajutorului de stat. Dacă nu este, atunci să aleagă pe învățator, pentru că atunci numai pentru greșala ce este în învățator se poate detrage ajutorul de stat, când natural învățatorul trebuie să tragă consecințele".

„Imprejurarea unică, că în o comună este școală de stat, nu face piedecă, ca și școala confesională din aceeași comună să se împărtășească de ajut de stat, dacă există condițiile obiective".

Acesta este complexul diferitelor dispozițiuni, cari le-am pus în perspectivă privitor la școlile confesionale.

Urmează chestia școlilor populare de

stat. Limba de propunere în aceste școli e maghiară. *Principiul acesta, după părerea mea, nu se poate știrbi!* Dar nu ne putem feri nici de faptul, că împrejurarea aceea, că în localităților școlilor populare de stat nu e iertat să se vorbiască nici o vorbă în altă limbă decât ungurește, că învățătorii de stat în multe cazuri de loc nu posed limba maternă a elevilor, așa cât, până copii nu știu puțin ungurește, nu pot veni absolute în atingere cu ei, și în fine, că școlarii dela școlile populare de stat, sau dela cele comunale cu limbă de propunere maghiară nu se împărtășesc de loc de instrucție în limba maghiară, împrejurarea aceasta a produs foarte mare neîndestulire nu numai la români ci și la ceilalți cetățeni nemaghiari. (Așa-i!)

Eu mi-am ținut de datorință să mă ocup cu chestia aceasta din timpul scurt de când sunt iarăș în poziția de azi. M'am ocupat nu oficios, ci am rugat pe stiiamații mei prietini, cari trăiesc la sate în mijlocul poporului nemaghiar din țară, despre cari știu, că au încrederea poporului, și că cunosc felul adevărat de gândire al lui, i-am rugat să se informeze în direcția aceasta, și pot spune, că din toate părțile țării am primit acelaș răspuns, că mai ales între germanii cu simțeminte atât de patriotice este o neîndestulire latentă, care până acum nu s'a manifestat în mod mai violent, dar care desbină și pune în luptă o parte a simțemintelor lor, cu simțemintele, cari li atrag față de națiunea maghiară, care desbinare provoacă luptă în viața lor sufletească până acum atât de îndestulită și atât de unitară. (Așa-i!). Așa, că după părerea mea, noi trebuie să ne ocupăm foarte serios cu problema, că în școlile de stat și în celelalte școli cu limba de propunere maghiară, în regiunile naționaliste să deschidem cale validității limbii materne. (Vii aprob.)

Aici amintesc un singur lucru. Eu urmăresc micile agitațiuni latente cari până acum au fost într'un cerc foarte restrins, cari ținesc infectarea sufletului națiunii germane. Știu foarte bine, că acei cari se ocupă în Ungaria cu astfel de lucruri sunt câteva existențe rămase, neîndestulite, câțiva pierdevară, niște lingușitori cari sunt dornici de popularitate goală, cari vreau să se valideze cu mijloacele demagogice ale popularității ieftine. Acest așa zis pangermanism azi e încă neînsemnat. Dar știu și aceea, că le-a succes să deștepte interesul față de acest lucru în imperiul Germaniei mari și între germanii din Austria. Știu și aceea, că aceasta agitație cerșește și ia în socotință bani străini, și știu și aceea, că va fi fără rezultat, că se va prăbuși în neatențiunea ce i-se cuvine, în clipa, când ștergem această singură cauză de neîndestulire. (Vii aprobări.)

Dar așa cred, că am comite o mare nesocotință, dacă nu am începe deslegarea acestei chestii, așa cred, că atunci am face și sufletul germanilor cu simțeminte atât de patriotice susceptibil pentru astfel de înșălătorii, cari, plăcutu-y'a să le urmăriți, cum s'au întâmplat și până acum?

Acești agitatori știu prea bine, că nu se pot apropia de germanii din Ungaria cu agitări politice contre maghiarilor. Redactează foi economice; se îmbracă în haina prietinelui econom apoi încep să strecoare observări precaute în legătură cu limba ma-

ternă. Eu urmăresc lucrul acesta cu atențiune și pot zice, că singurul obiect de atăcat eră școala, că anume în școala cu limba de propunere maghiară nu se poate valida de loc limba germană. Se vede, că aceasta-i călcăiul lui Akhilles, și aici poate fi atăcată gândirea patriotică a națiunii germane din Ungaria.

Aici trebuie să aflăm modul ușor și simplu al sanării, dacă nu vom să se clatine unul dintre cei mai tari și neaparați stâlpi ai politicii naționale maghiare. (Aprobări) Din acest punct de vedere, dar și din acela, că respectez din toată inima străduințele de felul acesta ale tuturor cetățenilor nemaghiari din Ungaria, am căutat un mod, o cale, să le îndeplinim dorințele fără violarea limbii maghiare. Și cu privire la asta avem punctul acela de vedere, că guvernul se va îngriji, ca în astfel de școli de stat, în care se află în număr mai mare copii de ai unei naționalități din patrie, aceștia să se împărtășească și de instruire în limba lor maternă. (Aprobări). Se vor lua dispozițiile corespunzătoare, ca să iasă din institutele pedagogice în număr îndestulitor învățători, cari se vorbiască o limbă naționalistă folosită în masa, prin ce, ar fi posibilă instruirea copiilor și în limba maternă, precum și aceea că până ce copii mici dela școala ungurească nu știu deajuns limba maghiară, atingerea între învățator și copii să se poată face în limba lor maternă. (Aprobări).

Ioșif Siegescu: Ideal pedagogic!

Ștefan Tisza ministru president: Tot despre aceasta în notele de mai târziu se află: „La școlile de stat, precum și la școlile comunale și între acestea, la cele grănițarești cu limba de propunere maghiară, pentru copii cu limba maternă română se va introduce ca limbă auxiliară și ca obiect limba română, cu scopul să li-se ușureze copiilor români progresarea și ca să învețe a scrie și ceti și în limba lor maternă". Așadar se introduce ca obiect într'atâta, ca să învețe a scrie și ceti. (Cetește): „Ca lucrul acesta să fie posibilul se va introduce la institutele pedagogice în număr îndestulitor limba românească, iar până când aceasta dispoziție își va ajunge scopul, denumirea învățătorilor, de stat cari posed limba română, se va efectui într'u cât e posibil în felul acela, ca aceștia să ajungă în ținuturi locuite de români". (Aprobări).

(Va urma)

Despărțământul Indol al „Astrei”.

Prelegeri populare.

Comitetul cercual al despărțământului „Indol” al Astrei, în ședința sa din 10 faur a. c. ținută în Iara de jos, a hotărât, ca și în anul acesta să se continue ținerea de prelegeri populare, mai ales prin cambiile acelea de pe teritoriul despărțământului, unde până acum nu s'au mai ținut.

Programul stabilit în aceia ședință pentru semestru I. din anul 1914, e următorul:

1. Micuș la 8 Martie 1914 d. a. la 3 ore. Vor vorbi: a) Ioan Bucur dir. desp. ca cuvânt de deschidere „despre Asociațiune” b) Nicolau Racovițan preot. „alcoolism” c) Georgiu Giurgiu „despre tovărășii”. Încheere.

2. Săliște la 15 Martie 1914 d. a. la 3 ore. Vor vorbi a) Cuvânt de deschidere

despre: „Însămănătatea cărții“ Ioan Bucur; b) „Lucrarea pământului“ Vicențiu Sima, preot; c) „Creșterea în familie și în școală“ Teodor Radu. Învățător. Încheiere.

3. Bicalat la 3 Mai 1914 d. a. la 3 ore. Vor vorbi a) Augustin Pop, învățător „despre creșterea religioasă-morală“; b) Silvestru Morușca, învățător despre „Meserii“; c) Dr. Ioan Giurgiu „Rolul prieteniei“. Încheiere.

4. Săcet la 10 Mai 1914 d. a. la 3 ore. Vorbesc: a) Ioan Bucur despre „Asociațiune“; b) Laurențiu Stâncel despre „scăderile poporului“; c) Nicolau Vescan, preot „Viața lui Isus Hristos“; d) Grigorie Bolboacă, învățător „Plantele medicinale“. Încheiere.

6. Muntele-Băișoarei la 17 Mai 1914 d. a. la 3 ore. Vorbesc: a) I. Bucur despre „Asociațiune și înrîurirea ei binefăcătoare asupra poporului“, b) Dr. I. Giurgiu adv. „Rolul femeii“, c) Nic. Racovițan despre „meserii“. Încheiere.

6. Hășdate la 24 Mai 1914 d. a. la 3 ore. Vorbesc a) Ioan Bucur despre: „Însămănătatea cărții“, b) Nicolau Vescan: „alcolism“, c) Nicolau Racovițan despre „meserii“. Încheiere.

7. Feneșel: la 31 Mai 1914 d. a. la 3 ore. Vorbesc: a) Ioan Bucur cuvânt de deschidere: „Asociațiunea“, b) Al. Pop preot despre „stupărit“, c) Dr. I. Giurgiu despre „voință și efectele ei“, d) „Creșterea în familie și școală“ de T. Radu inv. Încheiere.

La prelegerile acestea populare invităm cu toată dragostea pe toți binevoitorii și sprijinitorii culturii populare, dar cu deosebire pe țărani din comunele, unde se țin și pe cei din jur.

Indol, la 24 Faur 1914.

Vicențiu Sima,
notar desp.

Ioan Bucur,
protopop, not. desp.

Diverse.

Rugăm pe Stimații abonați, să binevoiască a-și renoi abonamentele și cei ce sunt în restanță cu abonamentele pe anii trecuți să-și achite datoriile. Foaia nu se poate susține fără abonamente plătite înainte.
Red. și Administrația.

Alegere de deputat în Lugoj. Cercul electoral al Lugojului devenind vacant prin renunțarea la mandat a fostului deputat, în scopul alegerii noului deputat comitetul central comitatenz — după cum s'a anunțat din Lugoj — a fixat terminul alegerii nouă pe ziua de 10 Martie st. n.

În vederea acestei alegeri, fruntașii români alegători au fost conchemați la o confătuire confidențială, la care au fost invitați toți membrii partidului național din cercul Lugoj care se va ținea Marți în 3 Martie st. n. a. c. la ora 11 din zi în otelul „Concordia“.

Partidul nostru național a prevenit pe alegătorii români deocamdată prin acest scurt manifest:

Alegători, aparținători partidului național român, ai cercului electoral Lugoj!

In fața agitațiunii electorale pornite deja din altă parte, Vă rugăm să stați pe pace, să nu vă angajați cu votul vostru, până ce conducerea de partid și adunarea conducătorilor voștri nu va hotărî, că ce avem să facem, ca să susținem nepătat steagul partidului nostru național.

Lozinca să ne fie înainte de toate: Credință neclintită partidului național român!

Dela Academia Română. Implinindu-se 80 ani dela nașterea marelui naturalist Ernst Haeckel. Academia română din București a ținut se serbeze acest eveniment printr-o ședință solemnă.

Dr. Antipa a schițat pe scurt viața și opera lui Haeckel. A vorbit apoi dl prof. N. Iorga despre: Opera castografică alui Rigaz.

Infrățirea tinerimii naționalităților nemaghiare. Din Budapesta s'a anunțat următoarea știre:

„La inițiativa tinerilor slovaci se proiectează aranjarea unei întruniri monstre a tinerimii universitare nemaghiare la Budapesta în 2 Martie st. n. seara, participând tinerimea română, slovacă, sârbă și italiană.

Organizații intruniri nu vor să insceneze o manifestație politică, aruncând tinerimea în valurile tulburi ale politicii militante, ci doresc a servi ideea infrățirii elementelor tinere, de valoare ale naționalităților din această țară, cari au datoriat față de neamul lor de a-și întiripa aceleași credințe politice.

După cum suntem informați, întrunirea are un singur punct de program: Dl Dr. Iuliu Maniu va fi invitat printr-o delegațiune să participe la această întrunire și să orienteze tinerimea întrunită asupra antecedentelor și a fazei actuale a chestiunii de naționalități din Ungaria.

Ajutor muncitorilor din Budapesta. Din Budapesta se anunță, că guvernul din nou va împărți între muncitorii fără lucru un ajutor de 100.000 cor.

Record aviatic. Din Paris s'a anunțat, că aviatorul Garot însoțit de 4 pasageri s'a ridicat cu mașina sa de sburat în aer până la înălțimea de 3150 m. cel mai înalt record neîntrecut până acum de nji un aviator.

Voluntarii vor servi doi ani. La ministerul de război — după cum se svonește — se elaborează un proiect, referitor la serviciul militar al voluntarilor. Conform acestui proiect, timpul de serviciu al voluntarilor se va urca dela un an la doi. La sfârșitul primului an de serviciu, voluntarii vor face examenul de subofițer sau chiar de ofițer — dacă le reușește — și în anul al doilea vor servi cu rang de subofițer sau ofițer, după cum au făcut examenul. Dacă însă nu vor face nici unul din aceste examene, vor servi și anul al doilea ca simpli soldați de rând.

În felul acesta e vorbă să se deslege problema lipsei de ofițeri.

Desbaterile în această chestie, se spune, că au ajuns într'un stadiu atât de înaintat, încât e probabil, ca încă voluntarii din 1915 să-și facă serviciul militar, conform acestui sistem. Se crede, că această reformă nu va întâmpina împotriviri, în urma faptului, că în schimbul anului al doilea de serviciu, voluntarii vor fi scutiți de deprinderile de arme.

Aviz. „Atragem atenția On. domni preoți asupra bogatului magazin de artă bisericească a lui Ladislau Gherman, Wien, Mariahilferstrasse 96, unde se află de vânzare cu prețuri moderate tot felul de ornate și vase sacre (potire, cruci, cădelnițe etc.).
(1) 5—10

Petrecere. Tinerii industriași din Blaj invită la petrecerea cu joc, ce o aranjază Sâmbătă, în 28 Februarie n. 1914 în sala otelului „Univers“. Inceputul la orele 8 seara. — În pauză va avea loc bazar de Jug, la care fiecă loz à 20 fil. câștigă un articlu de preț, tot atunci va fi și posta umoristică, la care dșoarele vor câștiga 3 premii de mare valoare.

Populația Bucovinei. La recesământul din 1910 s'a constatat că populația Bucovinei atinge cifra de 800.068 locuitori. Pentru finea anului 1911 comisiunea statistică centrală a calculat o populație de 805.738. Sporul e evident.

Mulțumită. La „fondul studenților bolnavi dela gimn. gr-cat din Blaj au mai contribuit următorii domni: Dr. Simion Nemeș avocat, Cluj, 2 cor.; Ioan Bozac v. protopop onorar, Sâmbotolec, 10 cor., Iosif Lita protopop, Iclod, 5 cor., Filip Pop v. protopop Rieiu, 2 cor., Dumitru Cutean protopop în pens., Alba Iulia, 2 cor., Nicolae Brânzeu, prefect în județul Argeș, 840 cor., Dr. Simion Chețianu avocat, Agnita 10 cor. Primească și pe calea aceasta sincere mulțumite G. Precup prez., T. German cassar.

MAINU.

Făptuitorii atentatului din Dobrițin par a fi dispărut fără urmă. Toată poliția din România a sprijinit urmărirea celor doi refugiați cari după ce au pus pachetul în Cernăuț s'au refugiat în țară. Unul a plecat la Cernăuț din Lemberg — și după toată probabilitatea au trecut numai prin țară și s'au refugiat apoi în Rusia.

Capelanul Kriskó, care se află grav rănit în spital, a declarat, că a văzut pe o scândură a pachetului cu explosiv imprimatul „Lemberg“.

Femeia Ecaterina Bugharsky încă se pare nevinovată. Ea s'a anunțat singură la poliția din Kiew unde a declarat, că dacă e lipsă, se reîntoarce bucuros la Dobrițin, ca să i-se constate deplina nevinovăție.

O versiune mai nouă presupune o întreagă bandă politică ale cărei fire conduc până la America, ca și cu ocazia atentatului din Zagreb.

Sirolin
„Roche“

Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație

In morburi de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloasă copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

F. X. Wetzel.

Calea spre fericire.

— Pentru tinerime. —

Trad. de: P. A. N.

(Continuare).

În fine, părinții sunt greu îndatorați de Dumnezeu să-și crească copiii în frica Domnului. Dar partea acatolică cum va putea învăța pe copii rugăciuni catolice? Cum îi va învăța primele adevăruri? Cum îi va putea da la o viață adevărată catolică dacă de pildă mama îi acatolică? Nu va trebui oare ca simțul de religiozitate să se stingă cu totul din sufletul fiilor lor? De aceea să nu faceți nici când căsătorie amestecată!

În locul al doilea: trebuie să ne rugăm. Sf. Alfonso de Liguori scria — „mai ales trebuie să știm, că ispita ce e împotriva curăției sfinte, nime nu o va putea învinge, dacă cel ispitit nu va cere ajutorul lui Dumnezeu. Carnea (adecă plăcerile necurate) e un inamic al nostru atât de înfricoșat, încât, când ne atacă, ne răpește, ne stinge toată lumina, așa că noi ne uităm de tot propusul bun ce l-am fi avut; da, ne orbește încât adevărurile credinței le prețuim numai foarte puțin și ne pierdem orice frică ce am avea-o de Dumnezeu. Pentru că acest dușman îngrozitor se conjugă cu înclinările noastre naturale și ne amăgește cu toată puterea lui să gustăm din plăcerile simțuale. Și cine nu-și caută atunci mântuirea la Dumnezeu, acela e pierdut“.

Al treilea mijloc pentru păstrarea curăției, e: *cinstirea celei nepătate fecioare Maria*. O mamă bună avea un fiu, care abea era de câțiva ani și deja se și deprinse la lucruri rele. Într-o zi ea se duse la un predicator italian vestit cu numele P. Zucchi, ca să-și desvâlească fraintea lui durerea inimii. Părintele a rugat-o să-și trimită fiul la dânsul. Băiatul, măgulit oarecum de invitarea sărbătoritului predicator, îndată a și plecat să-l cerceteze. Iubirea și prietenia preotului îndată au și cucerit inima copilului, care, a promis, că va zice în fiecare zi rugăciunea, ce se începe „O mama mea împărăteasă“, și că de câteori va cădea în păcat greu, se va spovedi.

După câțiva ani apoi, când părintele Zucchi s'a reîntors, iarăși în orașul acela, mama cea bună a alergat la el și plângând de bucurie îi zise: „O părinte!“ cu câtă mulțămire sunt datoare Preacuratei Vergure și DVoastre; pentru că fiul meu din un diavol ce-a fost, s'a făcut un inger“.

Nici nu se poate ca celce cu credință cinstesc pe Preacurata Fecioară să se cufunde în păcatul necurăției. De aceea în fiecare dimineață și seară, precum și în timp de ispită, recomandă-te scutului de mamă al Preacuratei și zi rugăciunea frumoasă: „O, mama mea și împărăteasă! Tie-ți aduc tot ce am, sub acoperământul tău caut scăpare. Tie-ți încredințez azi și totdeauna ochii mei, urechile, gura și inima mea și întreg corpul meu. Și fiindcă acum ls al Tău, o mama mea, scutește-mă și mă apără ca pe o avere a Ta“.

Dar cel mai bun mijloc decât toate, pentru a ne păstra curăția este: *primirea cu vrednicie a sfințelor taine și mai ales deasa mărturisire și cuminecare*.

Sfântul Francisc de Sales episcop în Geneva a scris o foarte bună carte pentru cei cari — trăind în zgomotul lumii — voiesc să ducă o viață bună și sfântă¹⁾. În aceea zice: „Vă spun cu siguranță, că celce vrea să ducă o viață bună creștinească, trebuie, ca cel puțin în fiecare lună să se spovedească și cuminece“. Când l-au întrebat unii pe sfântul Carol Boromeu ce a făcut de și-a putut păstra nepătată curăția sufletului pe timpul cât a fost universitar, răspunse: „Mi-a ajutat numai sfânta cuminecătură pe care am primit-o în fiecare zi de Duminecă și sărbătoare“. Cu tot dreptul putem zice și noi cu părintele P. Doss, care întreagă viața și-a jertfit-o numai pentru mântuirea sufletelor „iubiților săi fi“: „E chiar minune dacă vre-un copil poate rămânea bun, spovedindu-se și numai rar. Pentru că patru mărturisiri²⁾ și cuminecări la un an, chiar atâta înseamnă, cât un strop de apă pe un fier înroșit“. De aceea Don Bosco, pe toți copiii câți îi găsea aruncați și neîngrijii pe străzile orașului Turin îi aduna și tot în a 14-a zi îi ducea la sfânta mărturisire, făcând astfel din ei tineri buni și de folos. Din instituturile făcute de el, au ieșit în decurs de vre-o 20 ani aproape vre-o 6000 preoți. Pentru aceea au întemeiat și Iezuiții — apostolii tinerimii nemțești — societățile Mariane³⁾, după a căror regulă, fiecare membru e dator să se spovedească și cuminece în fiecare lună odată. Pentru aceea tinerii, cari și în valurile ispitelor dela orașe și-au păstrat nevinovăția, primeau la sine în fiecare săptămână spre întărirea sufletelor lor, trupul sfânt și scumpul sânge al Mântuitorului Isus. Deci și voi iubiți tineri, pentru ca să vă puteți păstra nepătată până la moarte nevinovăția inimii voastre, apropiați-vă cel puțin în fiecare lună odată, de masa Domnului, primind cu vredniciei pâinea vieții.

(Va urma).

JACOPONE.

— Povestire. —

Trad. de Ioan Popu-Câmpianu.

(Continuare).

II.

Suntem la începutul verii. Au trecut trei ani, fără să se fi întâmplat ceva deosebit în oraș. Jocurile și întrecerile s'au terminat; e liniște peste tot locul. Oamenii s'au urf de producțiunile cele multe; nu-i mai interesează nimic.

Într'adevăr este o liniște, cum numai înaintea cutremurelor de pământ se mai întâmplă. Dar deodată vine o veste neașteptată. Oamenii uimiți aleargă pe străde: Jaques dei Benedetti a ruinat cu totul pe tatăl său. Afară de casa în care locuiesc, și care nu se poate înstrăina, nu le-a mai rămas nimic. Într-o dimineață și pe bătrânul

¹⁾ Filotea.

²⁾ La noi numai una sau cel mult două mărturisiri se fac pe an, ceea ce li foarte puțin. N. Trad.

³⁾ Societăți Mariane har Domnului, că au început a se face și la noi Români. În Blaj deja — după cum se știe — și încă în vre-o 2-3 locuri — sunt. N. Trad.

Benedetti l'au aflat mort, lângă masa de scris. Într-o mână ținea o peană și în cealaltă o hârtie de scris. Toți îl acuzau pe Jaques. Într'adevăr acesta, pe când s'au ruinat îl încunjura pe tatăl său.

Suferințele bătrânului îl năcăjau mai mult decât orice dispreț și acuze din lume. A intrat grăbit în bibliotecă. Nici prin minte nu-i trecea, ce-l așteaptă. Servitorul, care i-a adus vestea abea a putut să rostească câteva vorbe. Când a văzut pe tatăl său s'a îngrozit. L'a privit. A devenit palid, vinele i-s'au îngroșat. Nu putea să plângă, nici să se vaete și nici nu putea să se roage. Sta numai nemișcat, lângă trupul rece al bătrânului. Din fața mortului se putea încă ceti expresiunea aceea nespuse de tristă, pe care poate s'o lase în urmă, o inimă zdrobită de durere. Un strigăt desperat; Benedetti a îngenunchiat și luând mâna rece a mortului a sărutat-o. A făcut promisiune, că se va îndrepta, ceea ce mai târziu a și împlinit. Sărută și picioarele mortului. Nu știa cum să îngrijească pe acela, căruia i-a cauzat atâta năcaz și supărare, și dela care nici când n'a auzit vre-un cuvânt de mulțumire.

După aceea s'a retras în chilie însoțit numai de călugării franciscani, cărora tatăl său le-a făcut mult bine. Dintre servitori a reținut numai vre-o câțiva, de cari avea mai mare trebuință. În fiecare zi se celebra liturghie pentru sufletul mortului, și făcea ori ce numai să știe, că tatăl său a câștigat liniște și pace veșnică. În mormântarea a decurs — după datina italiană — cu torțe. Lângă sicriu sta un tinăr îmbrăcat în negru și când preoții și călugării au cântat și ultimul adio, pe Jaques nu se vedea nici o consternare. Oamenii îl judecau, că e împietrit la inimă. Acesta trebuie să se schimbe în stan de piatră, căci a perit din el orice simțământ omenesc... Ei dar nu știu!...

A mai fost cineva la înmormântare, acoperită cu un văl des. Privia cu multă milă la Jaques dei Benedetti; ochii îi erau scâlțați în lacrimi, iar buzele îi rosteau rugăciuni pentru întoarcerea și mângâierea lui Jaques. Aceasta era Iulia Gondolfo, cu tatăl său. Tatăl său a fost pretin foarte bun cu mortul. Iulia a văzut pe fața lui Jaques durerea, care îi coplesea întreagă ființa. Ar fi voit să-i spună câteva vorbe de mângâiere; dar fiindcă nu putea, se ruga numai ferbinte. Știa, că Jaques e foarte păcătos. Și îl compătimea. Știa, că fără ajutorul lui Dumnezeu, omul acesta trebuie să despereze și să-și curme viața. Toți erau în contra lui, toți îl acuzau. Totuși Iulia îi mai aduce aminte de când erau copii, că nu era chiar așa de rău și ajuta pe cei săraci și năcăjiți.

Nobila fată însă nu trebuia să se teamă. Jaques numai la moarte nu se cugeta; din contră: voia să-și câștige averea și onoarea pierdută. Numai acest cuget îl mai muncea și voia cu tot prețul să-l realizeze.

De acum Jaques trăește foarte retras. La petreceri nu mai merge. Căii și i-vândut, și nu-și mai permitea nimic, ce ar putea să-i satisfacă plăcerile. Dela moșul său a moștenit puțină avere, și dela licitațiune i-au rămas puțini bani. A intrat în ceva întreprinderi. Și nu era om mai cruțător și mai punctuos ca Jaques. A călătorit prin Veneția, Florența și Marseille, și norocul i-a succedat peste tot locul. A devenit și un

bărbat foarte serios, nu-l vedea lumea decât în biserică unde asculta sf. liturghie, ori câteodată seara, la preumblare pe vre-o cărare mai laterală. Prietenie și simpatie nu arăta față de nimeni. L-au părăsit și prietenii cei vechi. Intreprinderile i-au adus așa venite, că în doi-trei ani și-a câștigat toată averea, ce a prăpădit o mai înainte și a restabilit și cinstea casei tatălui său. Nu voia să se apropie nimeni de el. Abia a voit să primească într-o zi vizita lui Gondolfo. Iulia și acum se mai ruga pentru el. Și după ce trăia așa retras nu e mirare, că inteligența și frumusețea Iuliei i-au putut răpi inima dintr'odată. Parcă l-a vrăjit cineva. O lume nouă și-a făcut loc în inima lui. Când o vedea pe Iulia se simțea cu totul vrăjit. Nu știa ce poate să fie? Aceasta era cea dintâiu dragoste curată ce-l stăpânea.

Toți vorbeau în Todî: Nu puteau pricepe, că fata aceea gingașă și bună să se căsătorească cu acela, a cărui viață era așa de petată, și care prin purtarea sa destrăbălată a băgat în groapă pe tatăl său. Jaques a început să-i facă frumosul și în urmă i-a cerut mâna. Și-a desvâlit cugetul lui Gondolfo și a încercat să-l convingă, că acum are mai multă avere decât a pierdut mai înainte prin viața-i desfrânată și că și a întreptat și viața. Acum — zice el — să topește după o fată ca și Iulia, care să-i fie inger păzitor și să-l conducă la o viață mai superioară. Conte Gondolfo l-a privit pe Jaques din creștet până în tălpi, a luat în socotință vorbele lumii. A fost foarte riguros în examinarea lui. Dar Benedetti și-a recunoscut foarte sincer scăderile ce a avut și și a povestit și viața ce-a dus-o de când s'a îndreptat. Bătrânul conte s'a convins despre purtarea de acum a lui Jaques și s'a învoit să-i dea fata.

— Vă las voi liberă — zice Gondolfo — Nu sunt în contră. Fata mea e destul de mare și poate să judece asupra lucrului ce-l face.

— Gondolfo — zice Benedetti — nu șovăi. Ori vrea fata ta să fie a mea, ori nu, eu o iubesc și dacă și ea mă va iubi, eu voi fi cel mai fericit om din lume. Noapte bună!

Iulia nu l-a respins, dar nici nu i-a promis nimic. A cerut vreme de cugetare. Amânarea aceasta ușor ar fi putut să-l abată pe tinărul Jaques așa de impasiv, dacă bunătatea și gingășia Iuliei nu i-ar fi dat destulă chezeșie. De aceea, s'a supus dorinței Iuliei, încrezându-se în răspunsul favorabil ce-l va primi. Fata nu s'a încrezut în judecata ei proprie. A dat liturghii, s'a rugat, și s'au rugat și alții pentru ea, ca Dumnezeu să-i ajute și să-i lumineze mintea. Vestea logodnei Iuliei cu Benedetti a ajuns și în mănăstire. Călugării au fost contra acestei cununii.

Ei nu credeau, că această gingașă fecioară, să poată vre-odată iubi pe cineva. Cei cari o iubeau pe Iulia se rugau pentru ea să nu-și primejduiască fericirea. Mulți o socoteau ca și pradă unui om rău, și fără de suflet. Dar în aceeași vreme se rugau și pentru Benedetti, căci dacă cineva — ziceau ei — are lipsă de rugăciune, Jaques dei Benedetti, de bună seamă are.

Logodna au ținut-o cu mare pompă. Și nu peste mult s'a ținut și cununia. În Todî încă nici odată n'au văzut așa mireasă frumoasă și așa mire voinic. Și la cununie,

când au văzut, că și Benedetti se cuminecă, mulți au preamărit pe Dumnezeu, prin rugăciuni de mulțumită. Mai ales o femeie bătrână își arată mulțumita zicând:

— Mulțumesc lui Dumnezeu, că n'a lăsat nici trupul nici sufletul lui Jaques dei Benedetti, să cadă pradă satanei și că n'a murit până ce n'a luat pe Iulia de nevastă.

— Stai, stai — zice o altă femeie bătrână. — Să așteptăm cum va fi sfârșitul. Omul propune, dar Dumnezeu dispune. Aceștia așa se deosebesc unul de altul, ca și cerul de pământ.

E drept: Omul propune Dumnezeu dispune. Și nimeni în ziua aceea n'a spus vorbe așa adevărate.

(Va urma.)

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Viță americană altoită

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

Mediaș—Medgyes. [Nagyküküllő vm.]

Serviciu conștiințios. Soiuri garantate.

Catalog se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel, că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari, cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere, ce o pot avea în firma de mai sus.

[12] 12—20

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $\frac{45}{70}$ cm.

FISCHER és Tsai

Școală de grădinarit și stabiliment de viticultură. Proprietari: AMBROSI M. junior și succesorii lui Fischer L.

Să pot procura altoaie pentru pomi roditoare de calitate ireproșabilă pomi roditori și pentru promenăzi

VITĂ DE VIE

cu rădăcina și altoaie.

Preț curent trimite gratuit.

Înainte de ce ai cumpăra
Altoi de viță de vie,

VIN

Pomi, ori arbori de decor,

cere în interesul propriu Prețurentul nostru ilustrat. care conține pentru ori și cine multe lucruri folositoare.

ADRESA: **Sücs Sándor fia**

szőlőoltványtelep és bortermelő részv.-társ.

BIHARDIÓSZEG.

(70) 11—16

12—12

8 zile de probă

trimit la ori și cine în schimb, sau pe bani, pe lângă rambursă:

Ceas American de Nichel K 2.80
 » Patent Cap de cal K 3.—
 » Goldin-American K 3.50
 » Cap de cal-Drumferat K 4.—
 » Duplu-Cap de cal K 4.50
 » Nete-de Oraș K 5.—
 » Cop. dupl. Imit. argint K 6.—
 » De aur de 14 carate K 18.—
 » Original-Omega K 20.—
 » Wecker-Concurent, obdus cu Nichel 20 cm. înalt K 2.—
 » W. cu marca Junghans K 3.—
 » » Radium K 4.—
 » » » cu 2 sonării K 5.—
 » » » cu 4 » K 6.—
 » » » cu muzică K 8.—
 Orologiu-Pendul de 75 cm K 8.—
 » » cu baterie K 10.—
 » » cu muzică și baterie K 14.—
 Rotund cu Sonărie K 6.—

— Garanție în scris pe 3 ani. —
 Spedare pe lângă rambursă.

MAX BÖHNEL

Wien. IV. Margarethenstrasse 27/671.

Prețurant original de fabrică, gratis.

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuier, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopeți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sârmă, divanuri șcl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini scl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 13—52

Cel mai bun izvor de comandat viță de vie cu rădăcină sau netede, ca

Berlandieri Riparia Teleki

cum și soiuri de plantațiuni cu rădăcină este

Administrația de viticultură

TELEKI ZSIGMOND

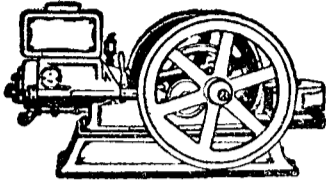
în Villány (Comit. Baranya)

Cereți Catalogul nostru cel mare, ilustrat.

(3) 7—10

E fapt în general cunoscut, că pentru **mânarea** aparatului de **sfârmat** cucuruzul, **dumicatul** napilor, pentru **mori** și **tăietoare** de **nutreț**, s'a dovedit de cel mai bun

Motorul de benzin, original american **Waterloo.**

Se poate căpăta la

Dénes B.

Societate comandită, Nr. BUDAPEȘT,
V., Lipot-körut 15.

Prețurent gratis și franco.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor **Obedeanu** reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la **Librăria sem. teol. gr.-cat.** din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Singură și veritabilă ALIFIA CENTIFOLIA a lui A. THIERRY.

Oprescă și încetează veninarea sângelui. Face superflue orice operație. Folosește femeilor lăptătoare, ajută pornirea laptelui, nu se întărește pieptul. Orbațul de piept (foc viu), folosește la orice rani învechite, rani deschise la picioare umflăte, la caries, rani venite prin lovituri, tăieturi, împuscături, strivituri, împunsături, zdrobituri, se folosește pentru îndepărtarea corpurilor streine de e. țanduri de lemn, spini, sticlă, alica, năsip. prav etc. la creștere din corp, la corbunculus, neoplasme, chiar și contra racului, viermi, putreziciune, rosături, orice arsături, rane ivite prin lunga zăcere a bolnavului, la buboaie, curgere de urechi, precum și la copii mici contra opăreliei etc.

Are putere vindecătoare și sigură.

2 borcane costă cor. 360 se trimite cu ramburs (Nachname).

Se capătă la: Farmacia **Török József**, în Budapesta precum și la mai multe farmacii din țară. În mare (engro) la **Talmayer și Seitz**, la succesorii **Kochmeister** și la drogeria **Fraților Radonovits** în Budapesta. Unde nu se află depou, să se comande de dreptul dela farmacia

THIERRY A. «Ingerul păzitor» în **PREGRADA**
(lână Rohitsch-Saurbrunn).

(70) 14—25.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. **Vol. II. Liturgica**
f. 8° 586 pag. 540 cor. **Sunt**
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj** cu prețul 950 cor.

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecske** — **Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la **Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.**

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru
==== clopote a lui =====

Antoniú Novotný

in **Timișoara-Fabric**

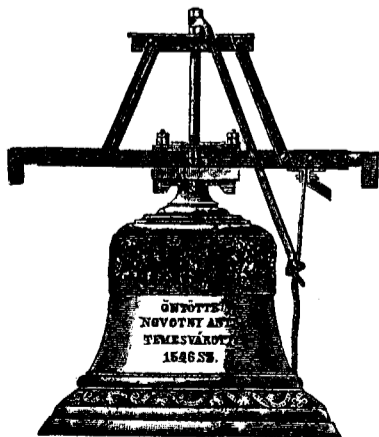
43, 37—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt prevăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tenul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de teaca de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIU =====

Strada Cismădiei 1—5.

Edificiile proprii.

==== recomandă =====

✠ **Asigurări împotriva focului** ✠

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

✠ **Asigurări pe viață** ✠

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	K.	5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5,458,689.48
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912	foc	183,667,241.—
	vieată	11,740,710.—
Fonduri de întemelare și de rezervă	cor.	2,603,400.—

➤ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(8 16 - 7)